

Bron artikel: Trouw, 22 augustus 2024.

Dit artikel werd gereproduceerd met toestemming van de uitgever, alle rechten voorbehouden. Elk hergebruik dient het voorwerp uit te maken van een specifieke toestemming van de beheersvennootschap.

Hoe moet je 'van' in vandaag en vannacht opvatten?

Vandaag, vanmorgen, vanochtend, vanmiddag, vanavond, vannacht – een lezeres vraagt naar welke tijd deze woorden verwijzen. En hoe moeten we 'van' in deze woorden opvatten?

Vandaag, vanmorgen e.d. zijn bijwoorden van tijd. Vandaag betekent 'op deze dag', vannacht betekent 'in deze nacht' et cetera. In etymologisch opzicht zijn deze tijdsbepalingen verkortingen van woordgroepen. Eerder gebruikten onze voorouders bijvoorbeeld 'van (den/desen) daghe' respectievelijk 'van (den) morghen' in de betekenis 'op de(ze) dag' en 'in de morgen'.

Hetzelfde voorzetsel 'van' als in vandaag en vannacht vinden we in tijdsbepalingen als van de week, van het jaar, van de zomer. In al deze tijdsbepalingen geeft 'van' van oorsprong het beginpunt van de aangeduide tijdspanne (dag, nacht, zomer e.d.) aan.

Bij uitbreiding verwijzen deze tijdsbepalingen inmiddels altijd naar een onbepaald moment binnen de grenzen van die tijdspanne. Je kunt taalvormen als vandaag, vannacht en van de zomer daarom parafraseren als 'op een niet nader genoemd tijdstip van deze dag, van deze nacht, van deze zomer'.

Binnen die grenzen van dag, nacht en zomer kan verwezen worden naar een handeling die al voorbij is, naar een handeling die nog gaande is of naar een handeling die nog moet gaan plaatsvinden. In 'Vandaag wandelde ik (of: heb ik gewandeld) in het bos' gaat het om een afgeronde handeling binnen de grenzen van deze dag.

De handeling kan ook binnen de grenzen van de genoemde tijdsbepaling nog gaande zijn: 'Vandaag wandel ik (of ben ik aan het wandelen) in de duinen'. En de handeling kan zelfs nog een aanvang moeten nemen binnen de genoemde tijdsbepaling: 'Vandaag/vannacht wandel ik (of: ga ik wandelen) in de bergen.' Het is de persoonsvorm die doorgaans duidelijk maakt of een handeling al heeft plaatsgevonden, nog steeds gaande is of haar beslag nog moet krijgen.

tdb@taalbank.nl

